

Bilaga 2

ÖSTERSUND

Kommunledningsförvaltningen

CHECKLISTA

Att välja bestämningsfaktorer utifrån miljö kvalitetsmål och folkhälsomål i konsekvensbedömningar för översiktsplaner

Ur checklistan väljs de bestämningsfaktorer som har störst bäring på förslagen användning för att behandlas i en konsekvensbedömning. En sammanfattning av resultatet presenteras i en konsekvensmatris där konsekvenserna för särskilt prioriterade grupper synliggörs. Inom samtliga bestämningsfaktorer beaktas jämställdhetsaspekten. Jämställdhet innebär att kvinnor och män har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att vårda barn, hem, att ha ett arbete som ger ekonomiskt oberoende och att kunna delta i politiska fackliga och andra aktiviteter i samhället.

Natur & Rekreation

Påverkan på strandskyddet - MKM8 Levande sjöar och vattendrag & FHM9 Ökad fysisk aktivitet

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenbushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningarna för friluftsliv värnas.

Strandområden rymmer ofta kvalitéer som har stor betydelse för rekreation och främjar därmed fysisk aktivitet. Hur påverkar förslagen användning strandskyddet? Övriga delar behandlas under bestämningsfaktorn *Påverkan på kvalitet och nivå på grundvatten*.

Påverkan på våtmarker - MKM11 Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenbushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Hur påverkar föreslagen användning våtmarker av olika typ? Är områden som är utpekade i Myrskyddsplan eller våtmarksinventeringen av klass 1 skyddade i planen så att de kan utvecklas utan mänsklig påverkan? Sker skogsbruk eller dragnig av skogsbilvägar på ett sätt som inte skadar våtmarker? Föreslår planen att våtmarker ska återskapas/anläggas i odlingslandskapet?

Påverkan på skogens kvalitet – MKM12 Levande skogar & FHM9 Ökad fysisk aktivitet

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Skogar med större artrikedom med flera olika naturtyper och med olika karaktärer är ur rekreationssynpunkt tilltalande och harmoniska och kan fungera som stödjande miljöer för fysiska aktivitet. Hur påverkar föreslagen användning skogens kvalitet? Finns speciellt värdefulla skogsområden inom planen? Har den stort rekreativt värde som görs tillgängligt? Skogen bör innehålla växlingar mellan öppna och slutna bestånd samt ha en stor åldersvariation med flerskiktad vegetation. Hur ska skogsbruket bedrivas?

Tillgång till stödjande vardagsmiljöer – MKM15 God bebyggd miljö, FHM9 Ökad fysisk aktivitet, FHM3 Trygga och goda uppväxtvillkor & FHM1 Delaktighet och inflytande i samhället

Grönområden samt anordningar ska finnas tillgängliga inom 5-10 minuters promenad från bostaden för möjlighet till rekreation, idrott, lek och socialt deltagande vilket ger en god fysisk, mental och social hälsoutveckling samt minskar behovet av transporter under fritiden.

Fysisk aktivitet är en förutsättning för en god fysisk, mental och social hälsoutveckling. Människors hälsa formas i samspel mellan individuella förutsättningar och den omgivande sociala miljön. Barn och äldre är särskilda grupper som vinner på nära tillgänglighet. Det är av stor vikt att ge barn och ungdomar möjlighet att få eget utrymme för kreativitet och eget skapande i olika verksamheter för att skapa trygga och goda uppväxtvillkor samt en meningsfull fritid. Är utemiljön attraktiv och stimulerar den till vistelse, lek och rörelse? Finns faciliteter för kreativ lek och rörelse, t ex en sandlåda för små barn? Finns samlingsplatser eller andra miljöer t ex bibliotek, bygdegård, torg, grillplats eller idrottsplan som stimulerar till spontana och planerade möten mellan människor? Bevaras och utvecklas grön- och vattenområden i tätorter eller i tätortsnära läge för god tillgång för alla? Erbjuds möjlighet till vila i dessa miljöer för äldre och funktionshindrade? Minskar eller ökar andelen hårdgjord yta i dessa områden? Finns, tillkommer eller försvinner anordningar för idrottsutövande? Uppmärksammas kvinnliga respektive manliga aspekter vid prioriteringar av anordningar?

Påverkan på villkoren för flora och fauna – MKM16 Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arters livsmiljöer och ekosystem samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktiga livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livsqualität och välfärd.

Hur påverkar förslagen användning villkoren för flora och fauna? Skyddas kända växtlokaler i planen?

Mark & Vatten

Utsläpp av gödande ämnen – MKM7 Ingen övergödning & FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

De största utsläppskällorna för näringsämnen t ex kväve, fosfor, ammoniak samt kväveoxider kommer från jordbruket, enskilda och kommunala avlopp. Hälsoproblem hos människor kan uppstå genom att grundvattnet inom områden med intensivt jordbruk kan få förhöjda halter av nitrat. Särskilt små barn är känsliga för nitrathaltigt dricksvatten. Hur påverkar föreslagen användning risken för utsläpp av gödande ämnen från exempelvis ovan nämnda källor samt farligt gods?

Påverkan på kvalitet och nivå på grundvattnet - MKM9 Grundvatten av god kvalitet , FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter & FMH10 Goda matvanor och säkra livsmedel

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Finns risk för utsläpp av ämnen som kan negativt påverka sjöar och vattendrag, t ex farligt gods, dåliga avloppslösningar? Påverkar föreslagen användning kvalitén eller nivån på grundvattnet? Ändras strömningsförhållanden eller avrinningsområden? Hur påverkar förslaget miljökvalitetsnormen för fiskevatten i Storsjön? Finns det risk för utsläpp av ämnen som kan påverka människors hälsa negativt exempelvis metaller, bekämpningsmedel och hälsoskadliga mikrobiologiska organismer?

Påverkan på odlingslandskapet – MKM13 Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Lokalt producerad mat gynnar bl a ett minskat transportarbete. Hur påverkar föreslagen användning möjligheten till framtida brukande av jorden samt ett rikt kulturlandskap? Ängs- och hagmarker, småbiotoper, kulturbärande landskapselement och kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader? Arealen brukad/hävdad åkermark, slättermark och betesmark i Jämtland ska uppgå till minst samma nivå som år 2005 vilket i praktiken innebär att dessa marker inte ska tas i anspråk för annan användning.

Luft & Klimat

Utsläpp av växthusgaser – MKM1 Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbart utveckling inte äventyras.

Målet bygger på att minska utsläppen av växthusgaser. Resvanor, transporter och energianvändning i byggnader är tre stora faktorer som har påverkan. Transportarbetet påverkas i stor utsträckning av lokalisering av bostäder, arbetsplatser, service, rekreation och kultur. Bedömningen är sammanvägning av resultatet från bestämningsfaktorerna *Tillgång till trafikmiljö som stödjer aktiva transporter, Tillgång till stödjande vardagsmiljöer, Tillgång till förnyelsebara energiresurser, Utspridning eller förtätning av bebyggelsen, Påverkan på odlingslandskapet, Trygghet i närmiljön.*

Utsläpp av luftföroreningar – MKM2 Frisk luft & FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Luftföroreningar orsakar hjärt- kärlsjukdomar, cancer och luftvägsbesvär och ökar antalet förtida dödsfall. Störst negativ effekt har partiklar och marknära ozon. Störst risk att drabbas av ohälsa löper de som redan har en dålig hälsa i form av luftvägs-, hjärt- och kärlsjukdom samt barn, i synnerhet med allergisjukdom. Riktvärdena för miljö kvalitetsnormen är satta med hänsyn till personer med överkänslighet och astma. Luftföroreningarna svaveldioxid, kvävedioxid, marknära ozon, flyktiga organiska ämnen t ex bensen, partiklar samt benzo(a)pyren ska minska. Resvanor, transporter och energianvändning i byggnader t ex eldning med ved är även här stora faktorer. Överskrider miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft i nuläget? Påverkar föreslagen användning att nivåerna ökar eller minskar?

Bedömningen är sammanvägning av resultatet från bestämningsfaktorerna *Tillgång till trafikmiljö som stödjer aktiva transporter, Tillgång till stödjande vardagsmiljöer, Tillgång till förnyelsebara energiresurser, Utspridning eller förtätning av bebyggelsen, Påverkan på odlingslandskapet, Trygghet i närmiljön.*

Utsläpp av försurande ämnen – MKM3 Bara naturlig försurning

Försurande effekter av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet ska inte heller öka korrosionshastigheten i tekniska material eller kulturföremål och byggnader.

Utsläppen av svaveldioxider och kväveoxider minskar och försurningstakten ska avstanna och chans ska ges till återhämtning. Resvanor och transporter är de främsta orsakerna till försurningen. Bedömningen är sammanvägning av resultatet från bestämningsfaktorerna *Tillgång till trafikmiljö som stödjer aktiva transporter, Tillgång till stödjande vardagsmiljöer, Utspridning eller förtätning av bebyggelsen, Påverkan på odlingslandskapet, Trygghet i närmiljön.*

Bebyggelse

Utspridning eller förtätning av bebyggelsen – MKM15 God bebyggd miljö & FHM9 Ökad fysisk aktivitet

Staden byggs tätt vilket ger nära avstånd mellan olika funktioner och ett minskat transportarbete, en ökad folkhälsa och ökad möjlighet till jämställdhet. En balans upprätthålls mellan stadsbebyggelse och gröna ytor för möjlighet till biologisk mångfald och rekreation.

Innebär föreslagen användning en förtätning eller utspridning samt finns en balans mellan stadsbyggande och möjligheten till biologisk mångfald? Ger föreslagen användning möjlighet till bostadsnära tillgång till kommersiell och kommunal service? Avstånd till service max 1-1,5 km, förskola max 2 km skola åk 1-3 max 2 km, åk 4-6 max 3 km och åk 7-9 max 4 km . Lokalisering av olika funktioner är även en jämställdhetsfråga eftersom statistiken visar att män endast utför 18 % av allt obetalt hemarbete. Ansvar för hemarbetet underlättas av nära avstånd med goda möjligheter till förflyttning däremellan. En bra lokalisering kan ge möjlighet att öka mäns ansvar samt underlätta för kvinnor.

Tillgång till god arkitektur – MKM15 God bebyggd miljö

Stads- och landskapsbild ska bevaras och utvecklas så att de estetiska värdena kvarstår.

Försämras eller förbättras stads- eller landskapsbilden? Blir det fysiska ingrepp? Tillförs nya element? Skala och sammanhang med omgivningen? Struktur och dominans? Viktiga utblickar?

Kulturmiljö

Tillgång till kulturmiljöer – MKM15 God bebyggd miljö

Kulturmiljöer ska tas tillvara och utvecklas som en resurs för framtiden.

Medför föreslagen användning att det ges tillgång till kulturhistoriska värden samt en långsiktig hållbar förvaltning? För att kulturarvet ska bli en tillgång för alla människor oavsett kön och klass att orientera och identifiera sig med är det viktigt att prioriteringar inom vad som ska bevaras och utvecklas uppmärksammar kvinnliga respektive manliga aspekter.

Kommunikationer

Tillgång till trafikmiljö som stödjer aktiva transporter – MKM15 God bebyggd miljö & FHM9 Ökad fysisk aktivitet

Trafikstrukturen för fotgängare, cyklister och kollektivresenärer ska vara säker och tillgänglig för att möjliggöra för aktiva transporter vilket gör det möjligt att vara fysiskt aktiv i det vardagliga livet och minska transportarbetet.

Medför föreslagen användning att det finns tillgång till säkra, gena och tillgängliga gång- och cykelvägar? Finns god tillgång på kvalitativa cykelparkeringar? Har kollektivtrafiken en god turtäthet med lättillgängliga hållplatser som upplevs säkra och trygga? Avstånd till hållplats max 400m? Ges förutsättningar för miljöanpassade och resurssnåla transporter? Den fysiska planeringen ska möjliggöra för både kvinnor och män att utföra sina åtaganden i vardagen. Statistik visar på att män endast utför 18% av allt obetalt hemarbete vilket t ex ger avspeglning i kvinnors och mäns resmönster. Resvanestudier visar på att kvinnor i betydligt högre grad än män utnyttjar kollektivtrafik samt går och cyklar. Hur påverkar föreslagen användning kvinnors och mäns lika villkor?

Tekniska system

Tillgång till förnyelsebara energiresurser – MKM15 God bebyggd miljö

Energianvändningen i våra byggnader ska minska samt vara miljöanpassad och innebära långsiktig god hushållning med resurser.

Främjar föreslagen användning förnyelsebara energiresurser så som fjärrvärme/kyla, solenergi, biobränsle och vindkraft? Anpassas bebyggelsen till lokalklimatet?

Alstrande av avfall – MKM15 God bebyggd miljö & FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Den totala mängden avfall ska inte öka och den resurs som anfallet utgör ska tas tillvara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

Förespråkar planen återvinning och återanvändning för att minska den totala mängden avfall i Sverige?

Hälsa & Säkerhet

Påverkan från farliga ämnen - MKM4 Giftfri miljö & FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av sambället och som kan bota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Exponering av farliga ämnen kan ge upphov till cancer, utvecklings- och reproduktionsstörningar samt försämrat immunförsvar. Barn och kvinnor är särskilt känsliga grupper. Nyproduktion ska ske med material som inte har en negativ påverkan på människan eller den biologiska mångfalden. Om förorenade områden finns inom planområdet ska åtgärder mellan år 2005 och 2010 vidtas så att miljöproblemet i sin helhet i huvudsak kan vara löst allra senast år 2050. Föreslagen användning ska ta hänsyn till slutlig föroreningsnivå.

Påverkan från UV-strålning – MKM5 Skyddande ozonskikt & FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Ozonskiktet ska skyddas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Ett förtunnat ozonskikt kan ge upphov till hudcancer. Särskilt känsliga är barn och ungdomar. Utsläpp av ozonnedbrytande ämnen ska till största delen ha upphört år 2010. De största utsläppskällorna är läckage från varor och produkter där ämnena används som köldmedium och isoleringsmaterial. Medför föreslagen användning att lokaler ska kylas med klimatanläggningar och i så fall vad används som köldmedium? Vid ombyggnad av byggnader och anläggningar sker då utbyte av isoleringsmaterial som innehåller ozonnedbrytande ämnen mot mer miljövänliga alternativ?

Påverkan från elektromagnetiska fält – MKM6 Säker strålmiljö & FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Har föreslagen användning tagit hänsyn till elektromagnetiska fält från kraftledningar och ställverk? Det finns samband mellan påskyndande av cancer och då främst hos barn i form av leukemi men det råder fortfarande viss osäkerhet i påverkan. Därför bör försiktighetsprincipen från Strålskyddsinstitutet gälla samt socialstyrelsens rekommenderade högsta värde om 0,4 microtesla.

Påverkan från buller – MKM15 God bebyggd miljö & FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Antalet människor som utsätts för buller över riksdagens riktvärden ska minska.

Hur påverkar föreslagen användning människors exponering för buller? Antalet bullerstörda i Jämtland ska till år 2010 minska med 10 % jämfört med år 1998. Buller ger upphov till psykologiska och fysiologiska stressrelaterade symtom och påverkar det allmänna välbefinnandet. Risken för hjärt- och kärlsjukdom kan öka vid höga bullernivåer, orsakade av flyg- och vägtrafik. Bostäder, skolor, förskolor, vårdhem och sjukhus är verksamheter som är extra känsliga för

buller. Sömn, vila och avkoppling störs. Buller medför dessutom koncentrationssvårigheter, sämre läsförståelse, trötthet och stressreaktioner. Barn och äldre är riskgrupper. Hur påverkas känsliga naturmiljöer t ex Natura 2000 av bullret? Finns tysta områden som riskerar att bli bullerstörda i och med förslagen användning?

Påverkan från radon – MKM15 God bebyggd miljö & FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Byggnaders inomhusmiljö ska inte negativt påverka människors hälsa.

Radon i bostäder, på grund av markförhållanden och blåbetong, är en dominerande källan till exponering för joniserad strålning i Sverige. Det finns ett klart samband mellan radonexponering och lungcancerrikt. En kraftig samverkan finns dessutom mellan radon och rökning. Försiktighetsprincipen bör gälla barn, särskilt om det förekommer rökning i hemmet. Förespråkar planen att byggnader ska utföras så att inomhusmiljön i bostäder, förskolor och skolor inte har en högre radonhalt än 200 Bq/kubikmeter luft?

Trygghet i närmiljö – FHM2 Ekonomisk och social trygghet

Närmiljöer ska upplevas trygga så att människors rörelsefrihet inte begränsas, utan möjliggör användande av bostadsmiljön eller den omgivande miljön för exempelvis rekreation och fysisk aktivitet.

Trygghet är ett av de mest grundläggande och starkaste mänskliga behoven och är centralt för människors välbefinnande. Det finns ett samband mellan känslan av trygghet i närmiljön och självskattad fysisk och psykisk hälsa. En miljö som upplevs som otrygg begränsar människors rörelsefrihet och möjlighet att använda bostadsmiljön eller omgivande miljö för exempelvis rekreation och fysiska aktivitet. Detta gäller speciellt för kvinnor, barn, äldre och funktionshindrade. Trygghet är en subjektiv känsla som inte behöver ha sin utgångspunkt i faktiskt registrerad brottslighet eller i risken att själv bli utsatt för våld. I en otrygg miljö ökar benägenheten att använda bilen eller anlita taxi även om avståndet skulle medge rörelser till fots eller med cykel. Hur påverkar föreslagen användning att alla människor har möjlighet att uppleva trygghet i närmiljön? Belysning, skyltning, lokalisering och utformning av gång- och cykelvägar samt planskilda korsningar - bildas naturliga stråk som ökar den sociala kontrollen, hållplatsens lokalisering och närmiljö, vegetationens form och placering, Dag- och nattperspektiv.

Tillgänglighet till, i och mellan byggnader – FHM1 Deltagande och inflytande i samhället & FHM3 Trygga och goda uppväxtvillkor

Den fysiska tillgängligheten ska vara sådan att ingen utsätts för utanförskap, maktlöshet och praktiskt beroende av andra människor.

Tillgänglighet är en grundläggande förutsättning för människors delaktighet i samhället. En otillgänglig omgivning inskränker rörligheten och valfriheten, med negativ påverkan på hälsan som en konsekvens. Även barns möjlighet till ohämmad lek utan vuxnas översyn påverkas av tillgängligheten. Grupperna funktionshindrade och äldre har en särställning i detta avseende. Tillgänglighet till skolor och fritidsaktiviteter är viktiga för barns möjlighet att själva förflytta sig. Hur påverkar föreslagen användning tillgängligheten för alla där människor med nedsatt förmåga är speciellt utsatt? Rymmer föreslagen användning en barnvänlighet i möjligheten att själv ta sig

från bostaden till närliggande lek- och skolområden utan att korsas hårt trafikerade gator eller gator med höga hastigheter?

Möjlighet till återhämtning – FHM4 Ökad hälsa i arbetslivet

Arbetsmiljön ska vara sådan att möjlighet finns för pauser som ger återhämtning.

En väsentlig aspekt för att upprätthålla hälsan i arbetslivet är möjligheter till nedvarvning och återhämtning mellan arbetspass. Denna aspekt är starkt könsrelaterad, då män är bättre på att varva ner efter arbetspassets slut än kvinnor. Hur påverkar föreslagen användning möjligheten att finna återhämtning vid arbetsplatser? Finns grönområden tillgängliga nära arbetsplatsen?

Risk för olycksfall – FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Sambället ska utformas så att risken för skador genom olycksfall är liten.

Skaderisker kan uppstå i olika miljöer, exempelvis i arbets-, trafik-, bostads-, skol- och fritidsmiljöer. Skador kan ske genom olycksfall, men de kan också vara självtillfogade, uppkomma genom våldshandlingar eller i samband med användning av olika produkter. Äldre utgör en riskutsatt grupp. I bostaden eller bostadsområdet drabbas barn och äldre kvinnor mest av olyckor. Barn saknar många av de funktioner och färdigheter som krävs för att kunna klara dagens komplicerade trafikmiljö. Först vid 15 års ålder har de flesta barn en fullt utvecklad trafikförmåga. Vid sex års ålder kan de flesta barn lära sig att gå till skolan i enkla trafikmiljöer (få bilar, låga hastigheter). Vid 12 års ålder klarar de flesta att cykla i samma trafikmiljö. Hur påverkar föreslagen användning trafiksäkerheten, risker i samband med farligt gods, oexploderad ammunition, konflikter vid sport t ex golf, hästar?

Påverkan från djurhållning – FHM5 Sunda och säkra miljöer och produkter

Bostadsmiljöer ska inte tillkomma inom skyddsavstånd för jordbrukscentra.

Hur påverkar föreslagen användning risken för störningar från jordbrukscentra, t ex djurhållning i stallar eller på bete? Se Miljö- och samhällsnämndens rek skyddsavstånd 2006-05-31 §138. Barn är en känslig grupp när det gäller allergier.

Tillgång till bostad – FHM2 Ekonomisk och social trygghet

Det ska finnas tillgång till bra bostäder eftersom bostaden är av grundläggande betydelse för hälsan.

Tillgång till en bra bostad samt en god fysisk och social miljö i anslutning till boendet är viktiga faktorer som kan antas påverka människors hälsa och välbefinnande i positiv riktning. Den som inte har drägliga boendeförhållanden har svårt att klara basala delar av tillvaron, t.ex. utbildning, arbete och sociala kontakter. Bostadsutrymmet är en viktig aspekt att uppmärksamma ur hälsosynpunkt, då extrem trångboddhet innebär ett flertal ökade hälsorisker, framförallt för barn och ungdomar. Hur påverkar föreslagen användning möjligheten att tillgå en bra bostad?

Tillgång till utbildning – FHM2 Ekonomisk och social trygghet

Det ska finnas möjlighet att etablera utbildning eftersom det finns ett starkt samband mellan utbildningsnivå och hälsa.

Utbildning avgör individens position på arbetsmarknaden och därigenom tillgång till materiella resurser, liksom risken att utsättas för fysiska och psykosociala riskfaktorer i arbetsmiljön. Utbildningsnivå har vidare ett starkt samband med hälsorelaterade levnadsvanor. Hur påverkar föreslagen användning möjligheten att tillgå utbildning på olika nivåer?

Källhänvisning

Bengtsson, A. (2003). *Utemiljöns betydelse för äldre och funktionshindrade. Kunskapssammanställning*. Statens folkhälsoinstitut.

Statens folkhälsoinstitut. (2005). *Folkhälsopolitisk rapport 2005*.

Statens folkhälsoinstitut. (2005). *Vägledning för hälsokonsekvensbedömningar. Med fokus på social och miljömässig hållbarhet*.

Statens folkhälsoinstitut (2007) *Checklista för att välja målområden och bestämningsfaktorer i hälsokonsekvensbedömningar (HKB)*

Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet. (2002). *Mjuka värden – hårda resultat. Om samverkan kring hälsosam samhällsplanering*.

Svenska kommunförbundet (2001), *Trygga skolvägar*

Länsstyrelsen Dalarnas län (2001), *LIKA En checklista för jämställd planering*

Östersunds kommun, Barn- & utbildningsnämnden (2003), *Skolskjutsregler*

Miljömålsrådet (2006), *Miljömålen de Facto 2006*

Länsstyrelsen Jämtlands län och Skogsstyrelsen (2006), *Regionala miljömål – Gemensamma miljöambitioner för Jämtlands län*.

Socialstyrelsen (2007), *Förslag till en nationell handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa, Redovisning av ett regeringsuppdrag*.

Upprättad av Jenny Jernström planarkitekt, Johan Persson miljöskyddsinspektör och Sofie Bergman utredare folkhälsa i september 2007